

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

A PÁLYÁZATI CÉL TELJESÜLÉSE

A Herman Ottó Múzeum öt képzőművészeti alkotás restaurálására nyert pályázatot. A festmények restaurálása 2020. június 1- 2021. augusztus 31. között megvalósult. Amint az alábbiakban bemutatott részletes restaurálási dokumentációból is kitűnik, a restauráláshoz felhasználandó pontos anyag- és eszközszükségletet az egyes műtárgyak feltárása során lehetett megállapítani. A beszerzésekre a felmerülő igényekhez igazodva, a munkafolyamatokkal párhuzamosan került sor.

A RESTAURÁLT MŰTÁRGYAK JELENTŐSÉGE, RESTAURÁLÁST KÖVETŐ ELHELYEZÉSE, KIÁLLÍTÁSON TÖRTÉNŐ SZEREPELTETÉSE

A restaurált alkotások az 1921-ban megalapított Miskolci Művésztelephez kötődően születtek: a telep tevékenységének fontos emlékei.

A művésztelep megalakulása a régió képzőművészeti életében fordulópontot jelöl, az első évtizedekben elért eredmények ugyanis egészen jelenünkig hatnak. Miskolcon a hazai felsőoktatásban hittelt tanított festői minőség vert gyökeret, megváltozott a művészet szerepéről való gondolkodás, megerősödött a képzőművészet mecenatúrája, fejlődött a közízlés. A telepen végzett grafikai tevékenység az 1950-es évek közepén induló grafikai műhely forradalmi munkájában teljesedett ki, majd az 1961-től induló és ma is élő országos miskolci grafikai biennálék (2008 óta triennálék) hagyományához vezetett tovább. Ugyancsak a 100 évvel ezelőtt megalapított művésztelep – mint fizikai tér és mint szellemi közeg – tette lehetővé, hogy az 1950-es évektől fiatal képzőművészek találtak otthonra és kedvező munkafeltételekre a városban. Miskolcon karakteres képzőművész társadalom szerveződött, s él ma is.

A művésztelep szerepkörében és fenntartásában, ahogy külső megjelenésében is jelentős változások történtek az idők során, de mindmáig az alkotómunkát szolgálja.

A Herman Ottó Múzeum évek óta módszeres kutatásokkal, műtárgyvásárlásokkal és restaurálással készül a művésztelep alapításának 100. évfordulójára. Az előkészítő munkák eredményeként ez év őszén reprezentatív kiállítás valósult meg, melyen az NKA pályázata keretében restaurált festmények is bemutatásra kerültek.

A kiállítás címe: 100 éves a Miskolci Művésztelep

Helye: Herman Ottó Múzeum – Miskolci Galéria (3530 Miskolc, Rákóczi u. 2.)

Megnyitóünnepség: 2021. október 21.

A kiállítás időtartama: 2021. október 22–2022. február 27.

A kiállítás kurátora: Pirint Andrea (Herman Ottó Múzeum, képzőművészeti osztályvezető)

Fényképfelvételek a centenáriumi kiállításról, szemléltetve az NKA pályázat keretében restaurált alkotások installálását:

Középpontban Meilinger
Dezső *Kártyázók* című
festménye.

Bal szélén Benkhard
Ágost *Erdei tája* látható.

A városképek tematikai műtárgycsoport, jobb szélén Szabó Ferenc festményével.

Enteriőrfelvétel Meilinger Dezső *Műteremben* című munkájával...

...és Barzó Endre *Dudujkai tájával*.

RESTAURÁLÁSI DOKUMENTÁCIÓ 1-5.

RESTAURÁLÁSI DOKUMENTÁCIÓ 1.

A műtárgy címe: Dudujkai táj (Késő délután)
Alkotója: Barzó Endre
Anyaga: Olajfestmény, fa vakkeretre feszített vászon hordozón
Mérete: 75 x 90 cm
Készítés ideje: 1925
Tulajdonosa: Herman Ottó Múzeum, Miskolc
Leltári szám: KGy 71.22.
Tartozékok: Díszkeret

Restaurátor: Mészáros Erika
A restaurálás helye: Herman Ottó Múzeum, Miskolc
A restaurálás ideje: 2020-2021

A műtárgy állapota átvételkor – szemrevételezés alapján

A festmény szennyezett, felületét előregedett lakkréteg fedi, színei besötétedtek. A durva szövésű zsákvászon hordozó és a vastagon felvitt festékrég egészen merevvé teszi a képet. A festményt sűrű repedésháló borítja és a keresztmerezítővel ellátott vakkeret átüt a képoldalán. Legnagyobb probléma, hogy a vászon vízszintes irányban sok helyen megtört, a festékréteg szétnyílt és felemelkedett (surlófelvétel). A képet korábban javították, balszálon egy kisebb kipergés található, melyet tömítés nélkül átfestettek, hátoldalról pedig egy viaszgyantával felragasztott vászonfolttal megerősítettek.

A festményhez tartozó levélmotívumokkal díszített blondelkeret stabil, de egy hosszabb hiány található az alsó lécs belső peremén.

A restaurálás menete

A festményt leemeltem a vakkeretről a hátoldalát szárazon portalanítottam, majd a húzószéleket kisimítottam. A viaszgyantával rögzített vászonfolt szárazon szintén eltávolítható volt, melynek helyén előtűnt egy kis luk a képen. A vásznat hátulról forró Beva 371 lakkbenzines oldatával beittam és száradás után szilikonpapír között kivasaltam, végül mészkőlapokkal lesúlyoztam. A vasalást többször megismételtem, amíg kellően ki nem simult a vászon. Ezt követően a festmény felületét borító szennyeződést és megsárgult lakkréteget zsíralkohol-szulfáttal eltávolítottam, majd a vegyszermaradékot lakkbenzinnel visszatöröltem. A kép sérülését fedő tömítést nedvesítéssel felpuhítottam és lekapartam, majd a lukat vászonfolttal kiegészítettem, melyet Pattex Palma Fa normállal, élberagasztással rögzítettem. A kiegészítést hegyikrétás tömítőmasszával alapoztam, majd sellakkal szigeteltem, végül akvarellal kiretusáltam.

A festmény vakkeretre feszítéséhez szükséges húzószélek hiányoztak, ezért azokat alapozott vászoncsíkkal pótoltam. A képet az eredeti vakkeretére feszítettem újra, majd dammárlakkal két rétegben lelakkoztam. A kiegészítéseket csökkentett olajtartalmú olajfestékekkel kiretusáltam.

A blondelkeret hiányosságának kiegészítéséhez negatívot vettem egy ép részről, majd gipszből kiöntöttem a mintát. A kiegészítést a hiány helyére ragasztottam, majd Plextollal kevert aranyporral beilleszkedő retust alkalmaztam. A kész festményt visszarögzítettem a díszkeretébe.

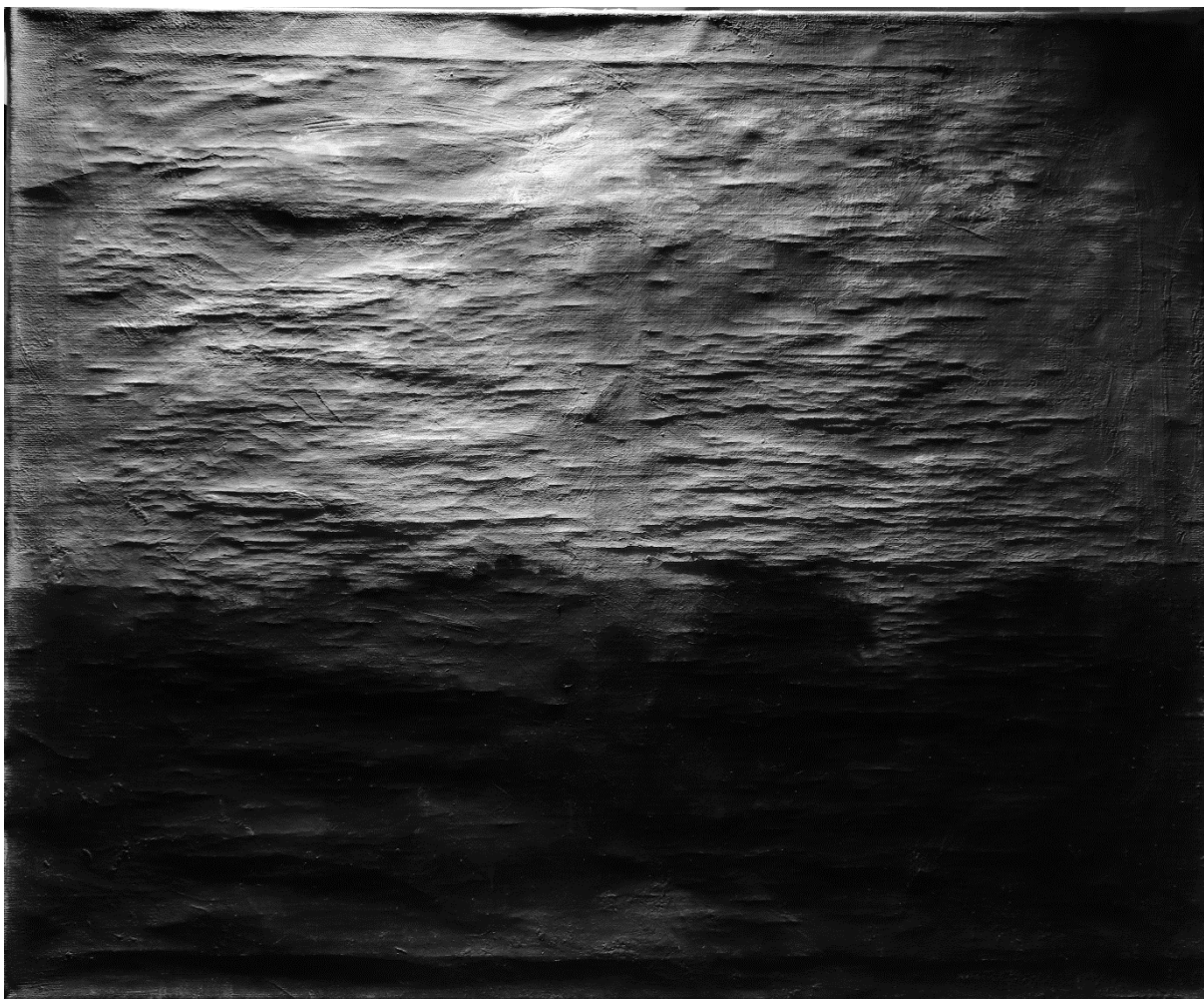

1. Átvételi állapot

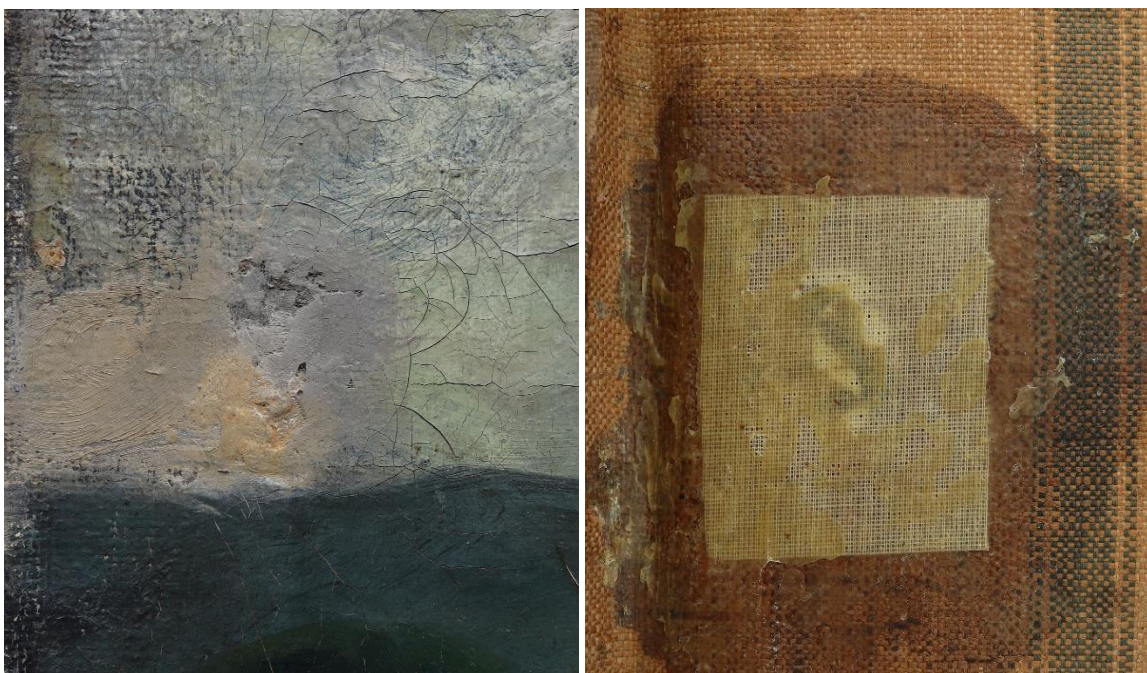

2. Átvételi állapot (háttoldal)

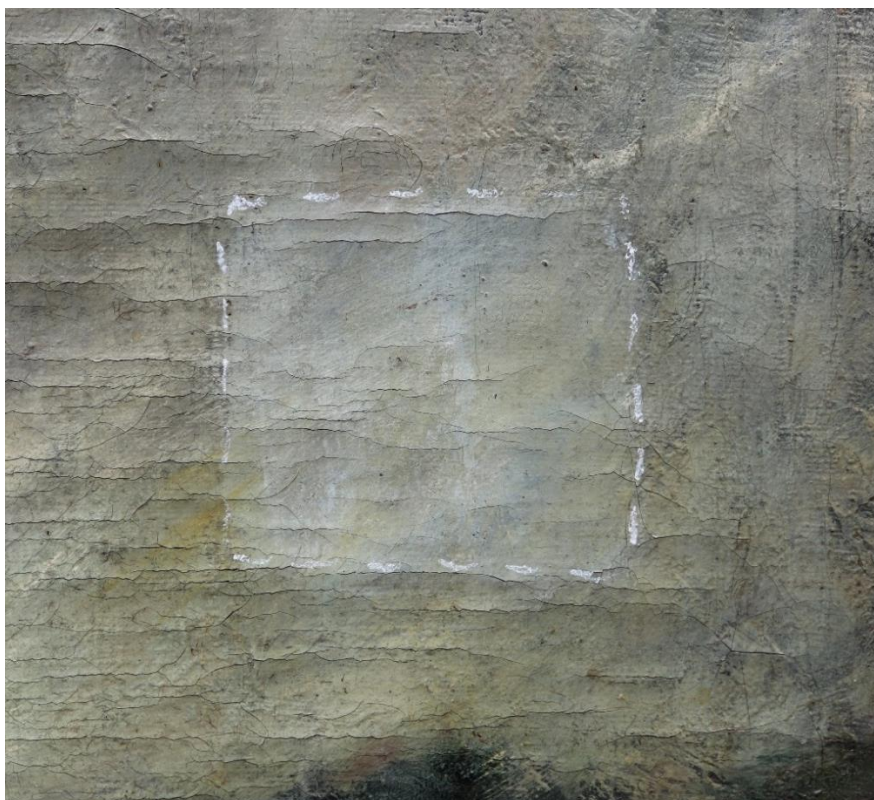

3. Átvételi állapot (surlófelvétel)

4. Átvételi állapot, korábbi beavatkozások (képoldal, hátoldal)

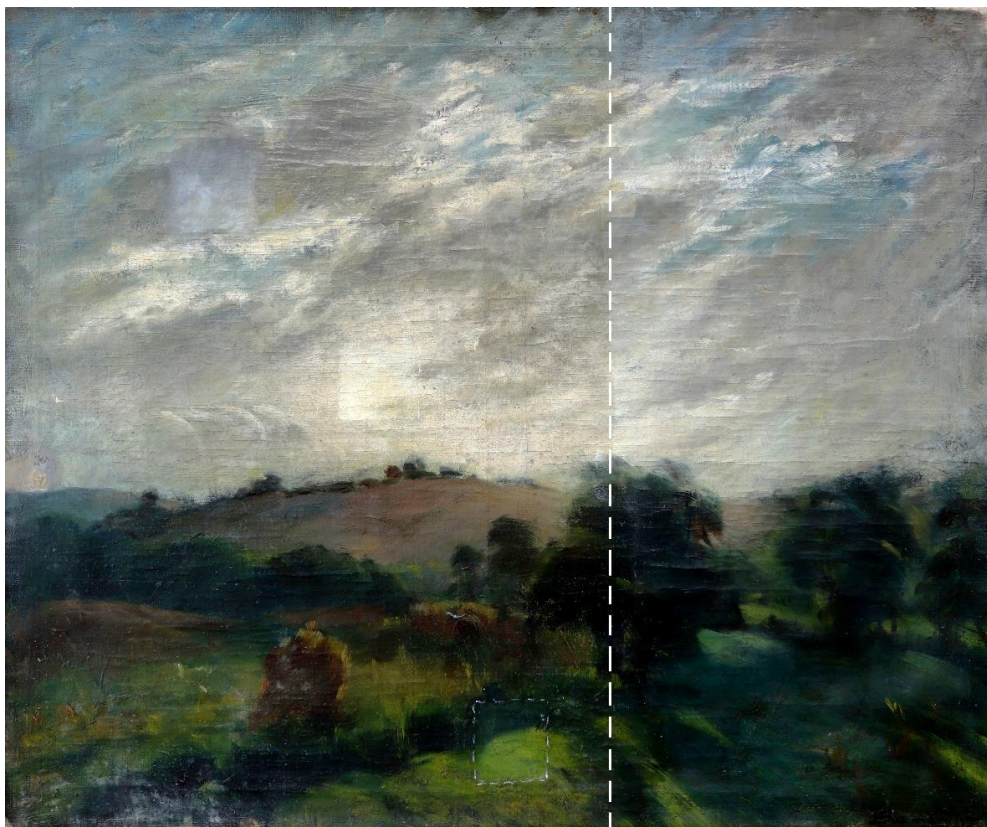

5. Kutatóablak

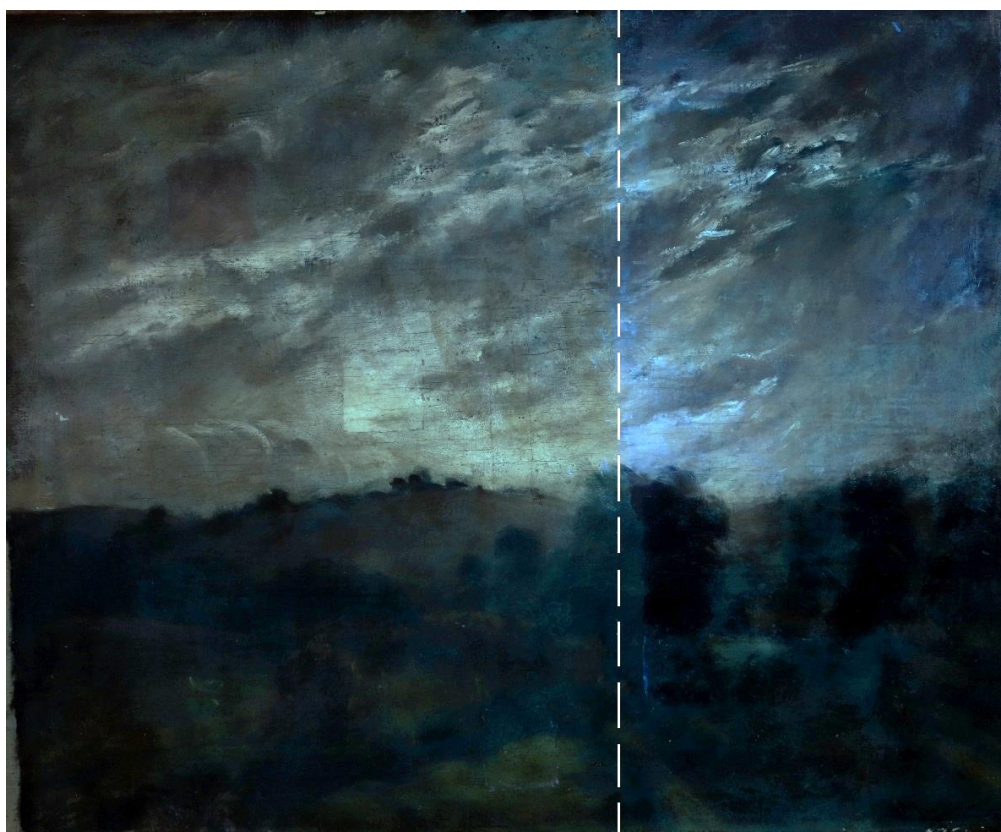

6. Kutatóablak (UV-lumineszcens felvétel)

7. Feltárás közben

8. Feltárás közben (UV-lumineszcens felvétel)

9. Kész állapot

RESTAURÁLÁSI DOKUMENTÁCIÓ 2.

A műtárgy címe: Erdei táj
Alkotója: Benkhard Ágost
Anyaga: Olajfestmény, fa vakkeretre feszített vászon hordozón
Mérete: 70 x 75 cm
Készítés ideje: 1921
Tulajdonosa: Herman Ottó Múzeum, Miskolc
Leltári szám: KGy 53.40.1.
Tartozékok: Díszkeret

Restaurátor: Mészáros Erika
A restaurálás helye: Herman Ottó Múzeum, Miskolc
A restaurálás ideje: 2020-2021

A műtárgy állapota átvételkor – szemrevételezés alapján

A festmény erősen szennyezett, felületét előregedett lakkréteg fedi, színei besötétedtek. Hordozója fehérre alapozott lenvászon, melynek mintázata helyenként átüt a vékony festékrétegen. A képen csak elszórva látni hajszáltrepedéseket, azonban a kép középpontjától kissé feljebb, egy kb. 10x10 cm-es területen sűrű repedésháló található, melynek mentén a festékréteg az alapozással együtt szétnyílt.

A képet korábban javították, az említett repedéshálótól balra két kisebb tömítés található, melyet matt festékréteg takar, az UV-lumineszcens felvételen az egyenletesen lumineszkáló lakkréteg fölött, ezek a beavatkozások sötét foltként jelentkeznek. A sérüléseket hátoldalról egy viasz-gyantával felvasalt vászonfolttal erősítették meg. A kép balszélén egy másik viaszfolt található, melynek célja annyi lehetett, hogy az apró festékfelválásokat rögzítse. Ezek a foltozások kissé meghúzták a vásznat, mely a surlófelvételen jól látható. A képen más jelentős sérülés nem észlelhető.

A festmény bronzporral festett díszkerete elszíneződött, besötétedett. Egyes elemeit korábban pótolták, újrafestették, melynek színezete kissé eltér az eredetitől.

A restaurálás menete

A festményt kivettem a díszkeretből, majd leemeltem a vakkeretéről. A hátoldalán található vászonfoltot lefejtettem, majd a visszamaradt viasz-gyantaréteget denaturálszesszel felpuhítottam és szikével lekapartam. A folt eltávolításával a tömítések is kiperegtek, láthatóvá vált, hogy a javítás két lukat takart. A kép hátoldalát szárazon portalaníttam, húzószéleit kivasaltam. A meghúzódot vászon egyenetlenségeinek kisimítása érdekében valamint, hogy a meggyengült festékréteget megerősítsem forró Beva 371 lakkbenzines oldatával itattam át a hátoldalt, majd száradás után szilikonpapíron keresztül kivasaltam és mészkőlapokkal lesúlyoztam. Kisimítás után a festményen kutatóablakot nyitottam a megfelelő oldószer kiválasztásához. Az előregedett lakkréteget Etanollal távolítottam el lakkbenzines áttörlés mellett. A festményen található lukat méretre vágott, alapozott vászonfolttal egészítettem ki, melyet Pattex Palmafa normál ragasztóval élberagasztással rögzítettem. A hiányokat hegyikrétás tömítőmasszával pótoltam és akvarellal aláfestettem. Ezt követően a festményt az eredeti vakkeretére feszítettem vissza, majd dammárlakkal lelakkoztam. Száradás után a kiegészítéseket csökkentett olajtartalmú olajfestékekkel kiretusáltam.

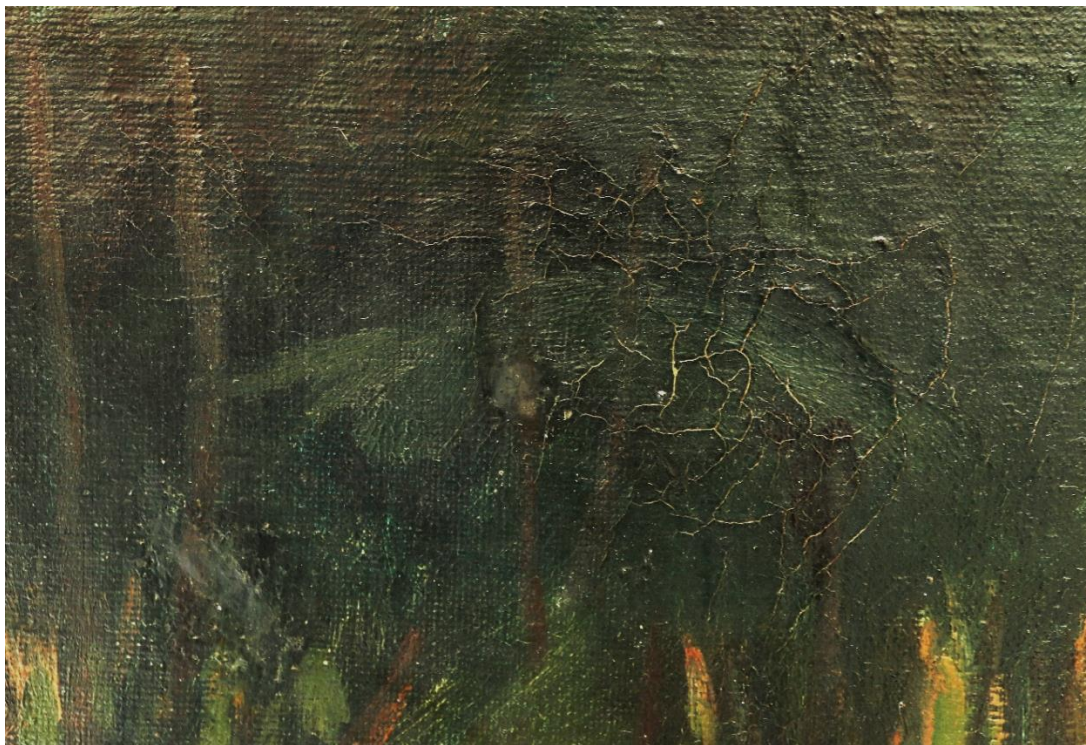

1. Átvételi állapot

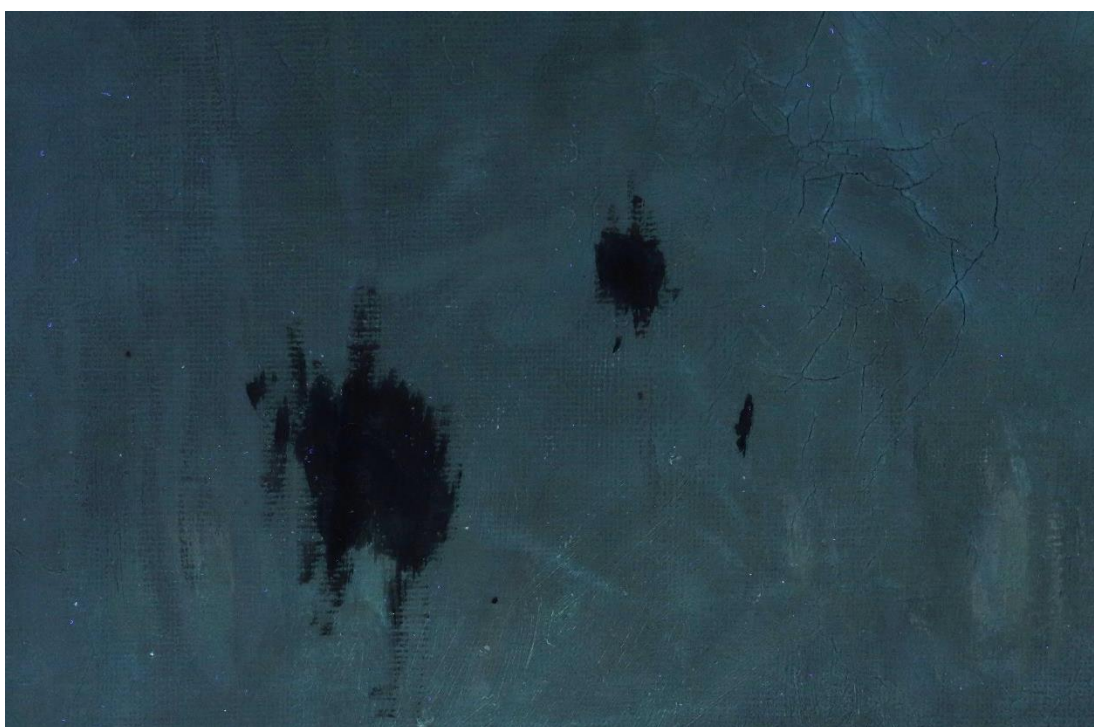

2. Átvételi állapot (hátoldal)

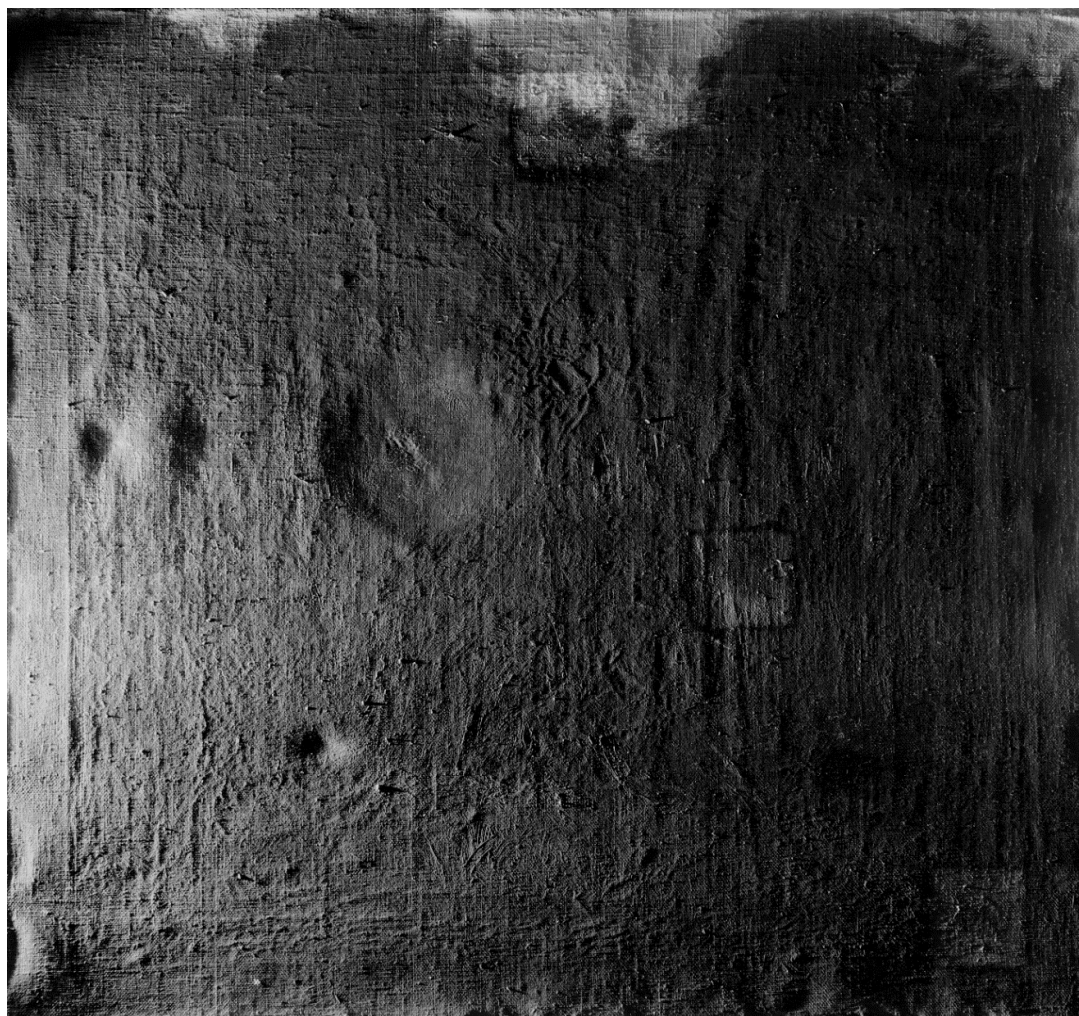

3. Átvételi állapot (átfestések)

2. Átvételi állapot, átfestések (UV-lumineszcens felvétel)

3. Átvételi állapot (surlófelvétel)

4. Kutatóablakok

5. Félig feltárt állapot

6. Félig feltárt állapot (UV-lumineszcens felvétel)

7. Sérülés a hordozón

8. Kiegészítés alapozott vászonnal

9. Kész állapot (surlófelvétel)

10. Kész állapot (hátoldal)

11. Kész állapot

RESTAURÁLÁSI DOKUMENTÁCIÓ 3.

A műtárgy címe: Múteremben
Alkotója: Meilinger Dezső
Anyaga: Olajfestmény, rétegelt falemez hordozón
Mérete: 77 x 100 cm
Készítés ideje: 1925 körül
Tulajdonosa: Herman Ottó Múzeum, Miskolc
Leltári szám: 2020.12.
Tartozékok: Díszkeret

Restaurátor: Mészáros Erika
A restaurálás helye: Herman Ottó Múzeum, Miskolc
A restaurálás ideje: 2020-2021

A műtárgy állapota átvételkor - szemrevételezés alapján

A festmény szennyezett, felületét előregedett lakkréteg fedi, színei besötétedtek. Hordozója rétegelt falemez, melynek vékony felső rétegét szádirányú, sűrű kidudorodások borítják. A művész közvetlen a hordozóra dolgozott a vékony festékréteg alól áttűnik a fa barna árnyalata. A képen megfigyelhető néhány kisebb sérülés, a balalsó sarkában egy hosszabb karcolás húzódik, fölötte pedig egy ütés okozta kipergés. A festékréteg stabil, felválások nincsenek. Az UV-lumineszcens felvételen az egyenetlenül felvitt lakkréteg zöldesen lumineszkál.

A restaurálás menete

A festményt kivettem a díszkeretéből és szárazon portalanítottam. Kutatóablakot nyitottam több helyen, hogy kiválasszam a lakk eltávolítására a legalkalmasabb oldószert. A szennyeződésréteget zsíralkohol-szulfáttal oldottam le, majd az előregedett lakkréteget Alkonekkel távolítottam el végül lakkbenzines áttörlést alkalmaztam. A sérüléseket hegyikrétás tömítőmasszával szintbe hoztam és akvarellal aláfestettem. Feltárás és kiegészítés után a festményt újralakkoztam és a tömítéseket csökkentett olajtartalmú olajfestékkel kiretusáltam. Az elkészült festményt visszahelyeztem a megtisztított díszkeretébe.

1. Átvételi állapot

2. Átvételi állapot (részlet)

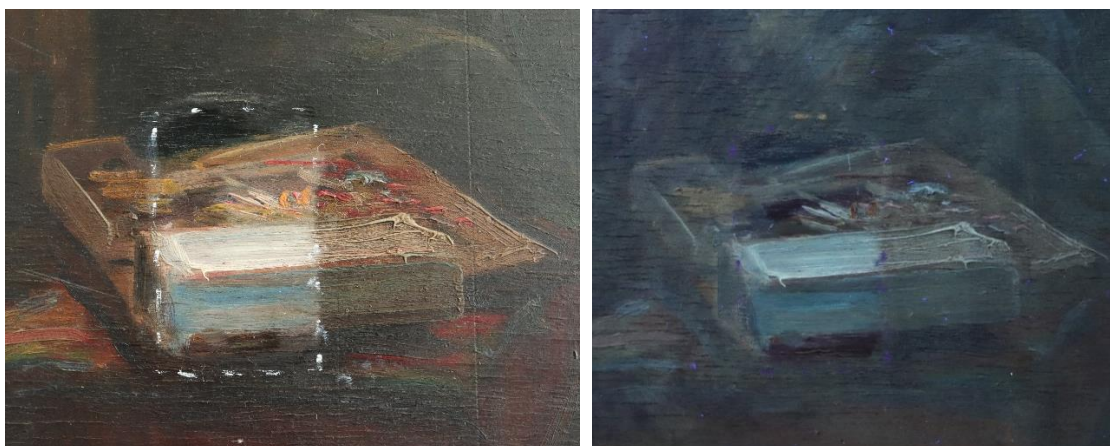

3. Átvételi állapot, sérülések

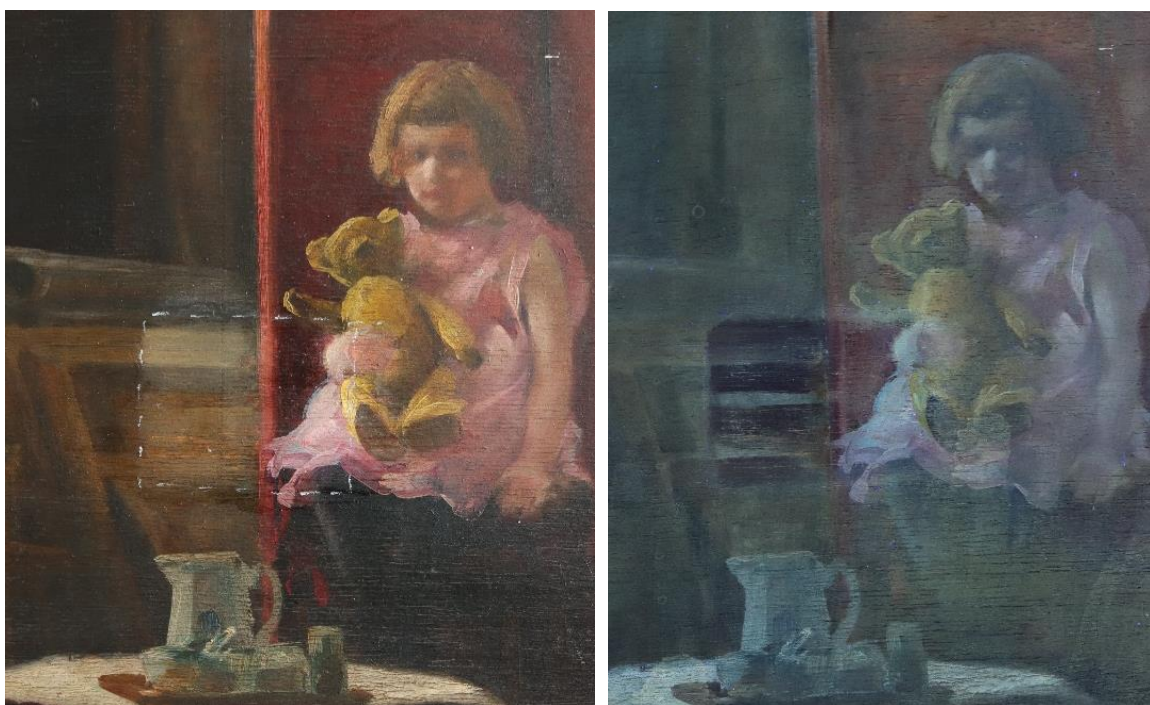

4. Átvételi állapot, részlet (UV-lumineszcens felvétel)

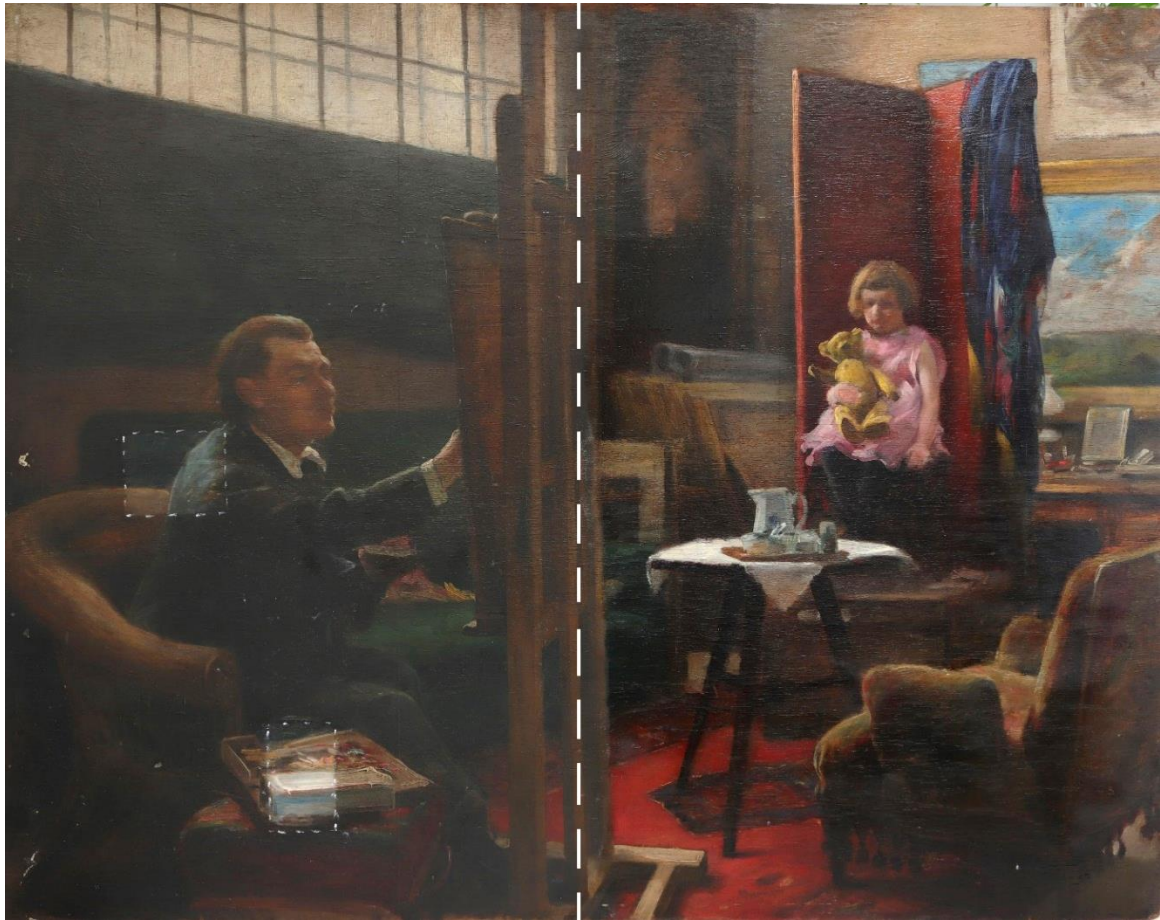

5. Kutatóablak (normál és UV-lumineszcens felvétel)

6. Kutatóablak (normál és UV-lumineszcens felvétel)

7. Félig feltárt állapot

8. Kész állapot

RESTAURÁLÁSI DOKUMENTÁCIÓ 4.

A műtárgy címe: Kártyázók
Alkotója: Meilinger Dezső
Anyaga: Olajfestmény, fa vakkeretre feszített vászon hordozón
Mérete: 155 x 140 cm
Készítés ideje: 1935
Tulajdonosa: Herman Ottó Múzeum, Miskolc
Leltári szám: KGy 2016.1.
Tartozékok: Díszkeret

Restaurátor: Mészáros Erika
A restaurálás helye: Herman Ottó Múzeum, Miskolc
A restaurálás ideje: 2020-2021

A műtárgy állapota átvételkor – szemrevételezés alapján

A festmény erősen szennyezett, vastag porréteg fedí, különösen a hátoldalát. Felületén idegen festékből származó fehér pöttyök találhatóak. Hordozója vékony vászon, melynek szálai között átszivárgott a fehér alapozás. A húzószélek foszlottak, szakadtak, az alsó szél teljesen hiányzik. A vászon enyhén megereszkedett, hullámos. A kép több rétegben, vastagon festett, a széles ecsetvonások nyomon követhetők. Az egyenetlenül felvitt lakkréteg megsárgult, több helyen csorgásnyomok láthatóak. A festményen helyenként vékony repedésháló figyelhető meg, felületén elszórva apró kipergések találhatóak, a jobbalsó sark erősen sérült, a festékréteg felvált, máshol alapozással együtt lepergett.

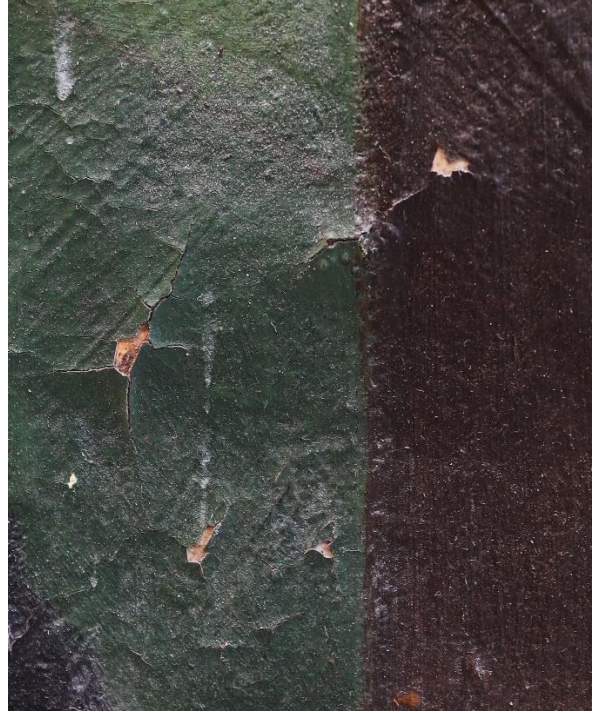
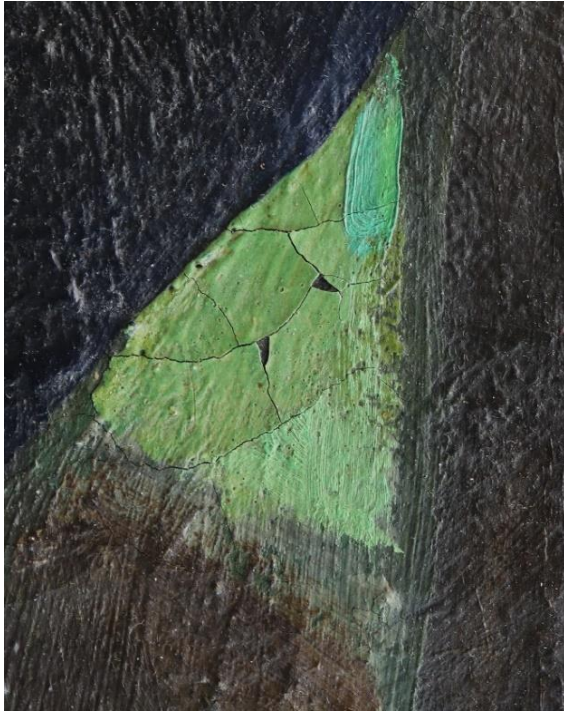
A restaurálás menete:

Első lépésként Lascaux *MfCo* akrildiszperzióval rögzítettem a felvált festékréteget, majd a képet leemeltem a vakkeretről és a hátoldalát szárazon portalanítottam. Az egyenetlenségeket hátulról nedves itatóspapíron keresztül kivasaltam és száradásig súlyoztam, ezt követően Plexisol P550 konzerválószerrel impregnáltam, majd újra átvastaltam és lesúlyoztam. A kisimított festményt megfordítottam és a képoldalán kutatóablakot nyitottam. A szennyeződés eltávolításához zsíralkohol-szulfátot használtam, a megsárgult lakkréteget azonban teljes mértékben nem távolítottam el, mert a festékréteg a vegyszerekre könnyen oldódott. A lakkréteget Cellosolval elvékonyítottam, majd a vegyszermaradékot lakkbenzinnel visszatöröltem. A kipergéseket hegyikrétás tömítőmasszával pótoltam és akvarellal retusáltam. A festmény sérült húzószéleit alapozott vászoncsíkokkal egészítettem ki, melyeket hőre lágyuló ömledékragasztóval rögzítettem. A festményt újrafeszítettem és matt dammárlakkal két rétegben lelakkoztam. A tömítéseket csökkentett olajtartalmú olajfestékkel kiretusáltam.

A díszkeretet portalanítottam, az apró sérüléseket kitömítettem, majd porpigment és Plextol keverékével kiretusáltam. A meggyengült tartása miatt a keretet hátoldalról a sarkoknál szegletvassal megerősítettem. A kész festményt réz lapokkal rögzítettem vissza a díszkeretbe.

12. Átvételi állapot

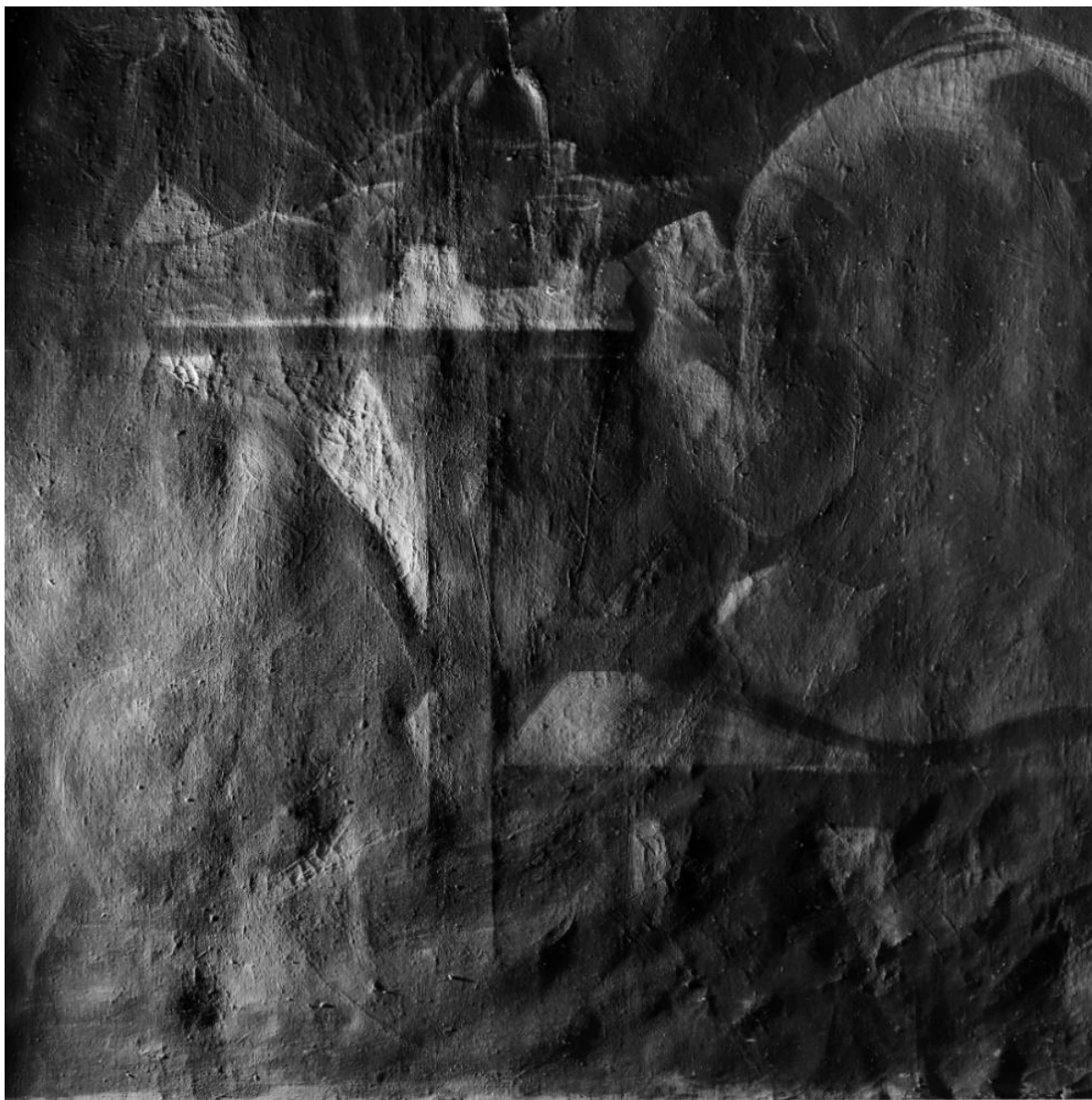

13. Átvételi állapot, sérülések a festékrétegen

14. Átvételi állapot, hiányos húzószél

15. Átvételi állapot (surlófelvétel, részlet)

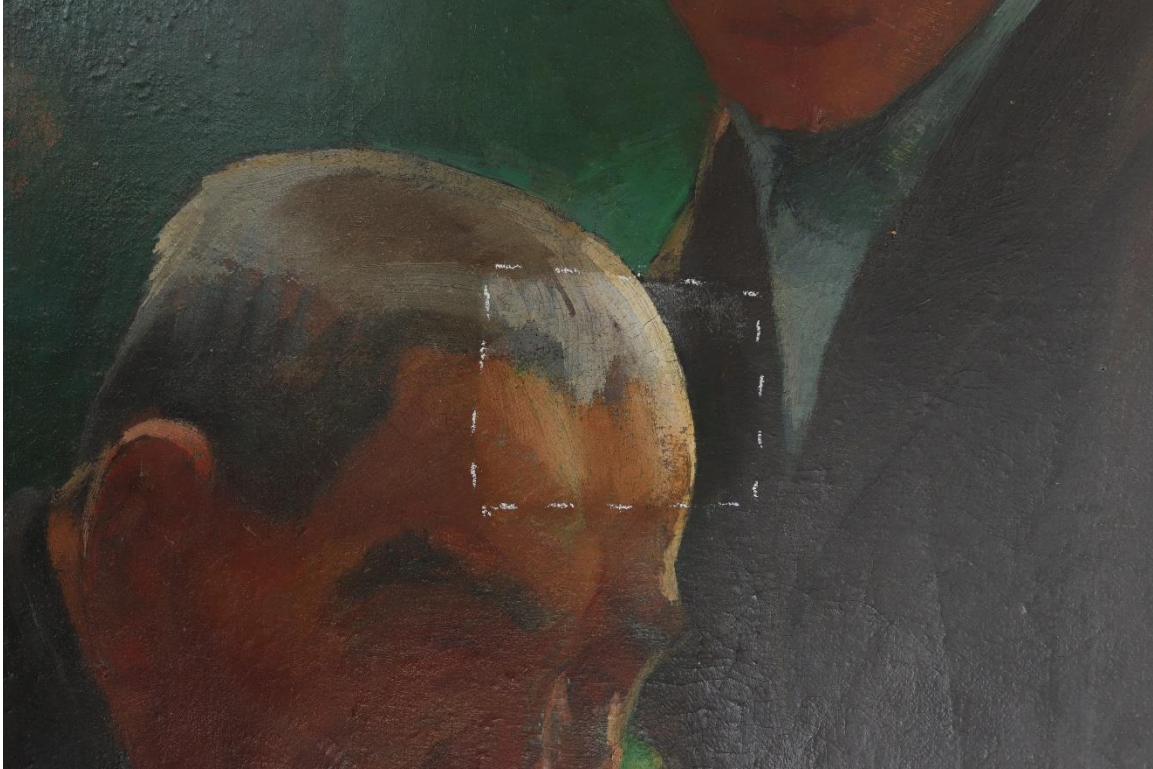

16. Erősen szennyezett hátoldal

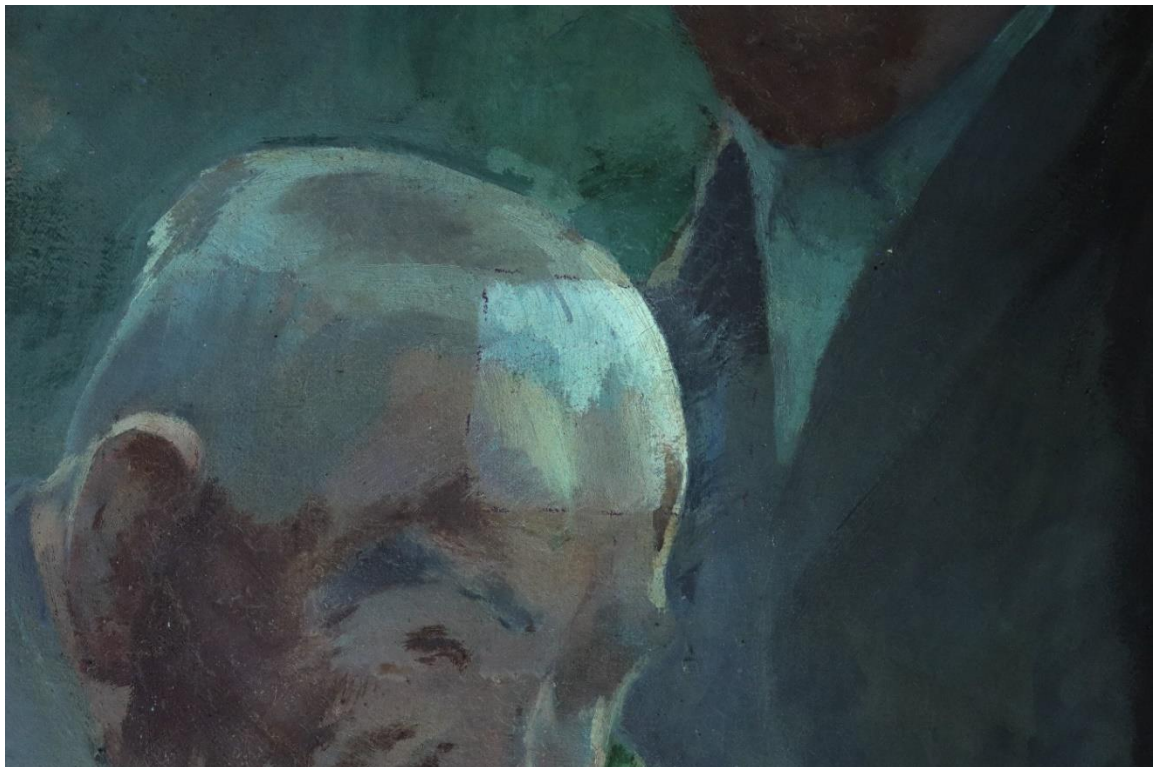

17. Az egyenetlen hordozó kisimítása

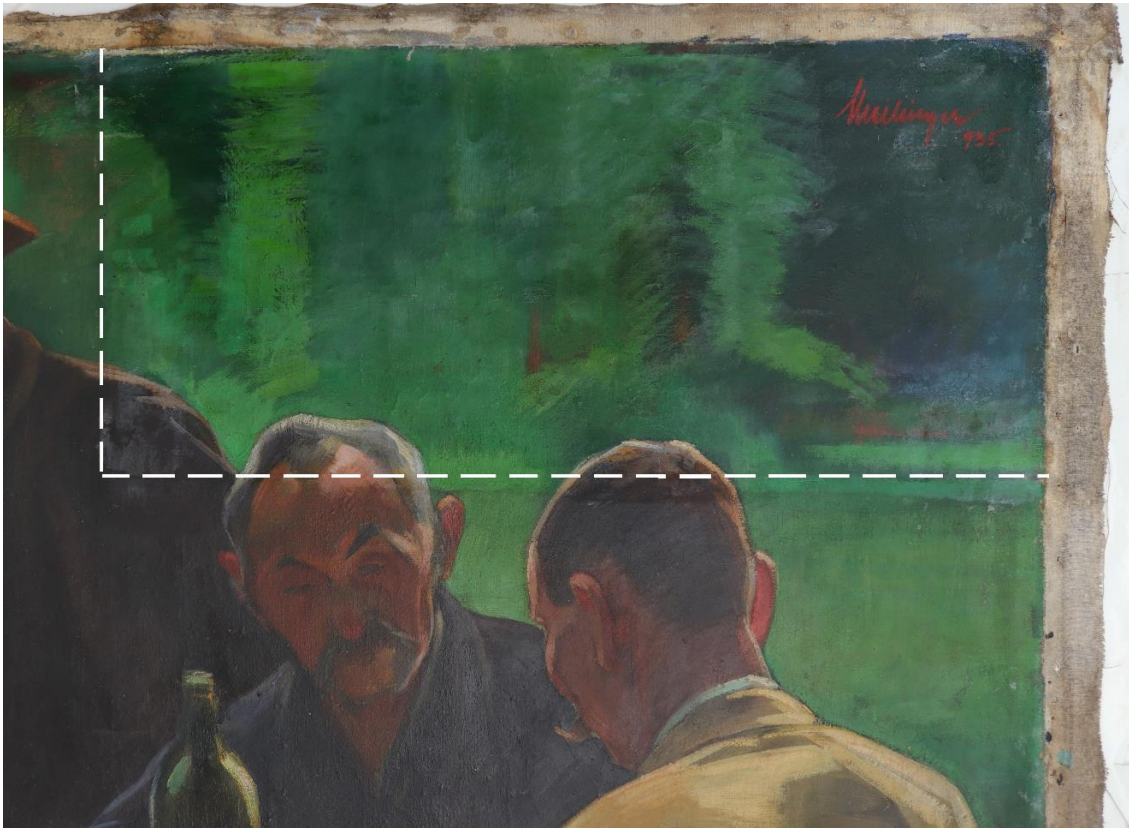

18. Kutatóablak

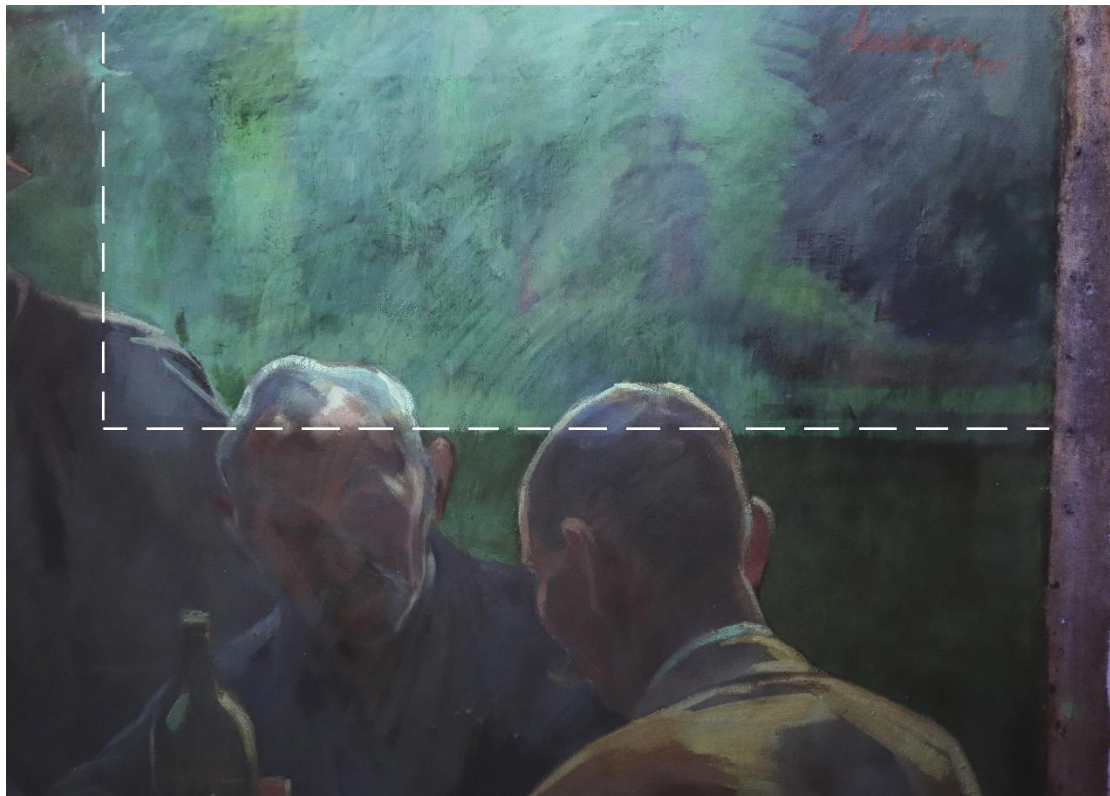

19. Kutatóablak (UV-lumineszcens felvétel)

20. A kép feltárás közben

21. A kép feltárás közben (UV-lumineszcens felvétel)

22. Kész állapot (surlófelvétel, részlet)

23. Kész állapot

RESTAURÁLÁSI DOKUMENTÁCIÓ 5.

A műtárgy címe: Múzeum és az avasi templom
Alkotója: Szabó Ferenc
Anyaga: Olajfestmény, fa vakkeretre feszített vászon hordozón
Mérete: 75 x 90 cm
Készítés ideje: 1930-as évek eleje
Tulajdonosa: Herman Ottó Múzeum, Miskolc
Leltári szám: KGy 53.189.1.
Tartozékok: Díszkeret

Restaurátor: Mészáros Erika
A restaurálás helye: Herman Ottó Múzeum, Miskolc
A restaurálás ideje: 2020-2021

A műtárgy állapota átvételkor - szemrevételezés alapján

A festmény szennyezett, felületét megsárgult lakkréteg fedi. Hordozója zsákvászon, melynek szövésmintája átüt a vékonyan felvitt festékrétegen. A sötét színekben megfigyelhető korai hasadások mentén kilátszik a fehér alapozás. A hordozó kissé megereszkedett, felülete egyenetlen, több helyen mélyedés, illetve kidudorodás észlelhető, melyek külső mechanikai hatásra, enyhe nyomásra keletkezettek. Ezekben a helyeken a festékréteg megrepedt. A kép baloldalán egy szúrás okozta sérülés található, ahol a vászon átszakadt. Jobboldalon, középen felfedezhető egy matt festékfolt, ami korábbi javításra utal.

A restaurálás menete:

A festményt leválasztottam a vakkeretéről és szárazon portalanítottam a vakkeret mögé megült szennyeződést kiporszívóztam. A festmény egyenetlenségeinek kisimításához a hordozó hátoldalát Plexisol P550 konzerválószerrel beittattam, majd átvasaltam és száradásig préseltem. Ezt követően a képen tisztítópróbát végeztem, a sötét szennyeződést zsíralkohol-szulfáttal eltávolítottam, a megsárgult lakkréteget és átfestéseket Alkonekkel leoldottam, végül lakkbenzinnel áttöröltem. Feltárás után a kép egészen kivilágosodott, színei élénkekké váltak. A képen található apró sérüléseket kijavítottam, a szakadást Pattex Palma Fa normállal élberagasztottam és a hiányokat hegyikrétes tömítőmasszával szintbe hoztam. A feltárt és kiegészített festményt az eredeti megtisztított vakkeretére újrafeszítettem és dammárlakkal két rétegben lelakkoztam. Száradás után az apró tömítéseket csökkentett olajtartalmú olajfestékkel kiretusáltam. A festményt végül visszarögzítettem a megtisztított eredeti díszkeretébe.

24. Átvételi állapot

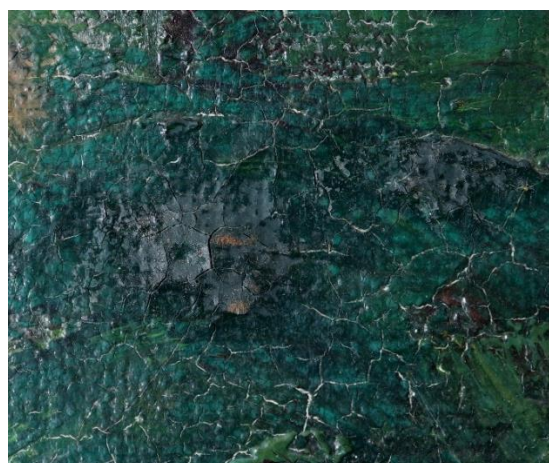

2. Átvételi állapot (surlófelvétel)

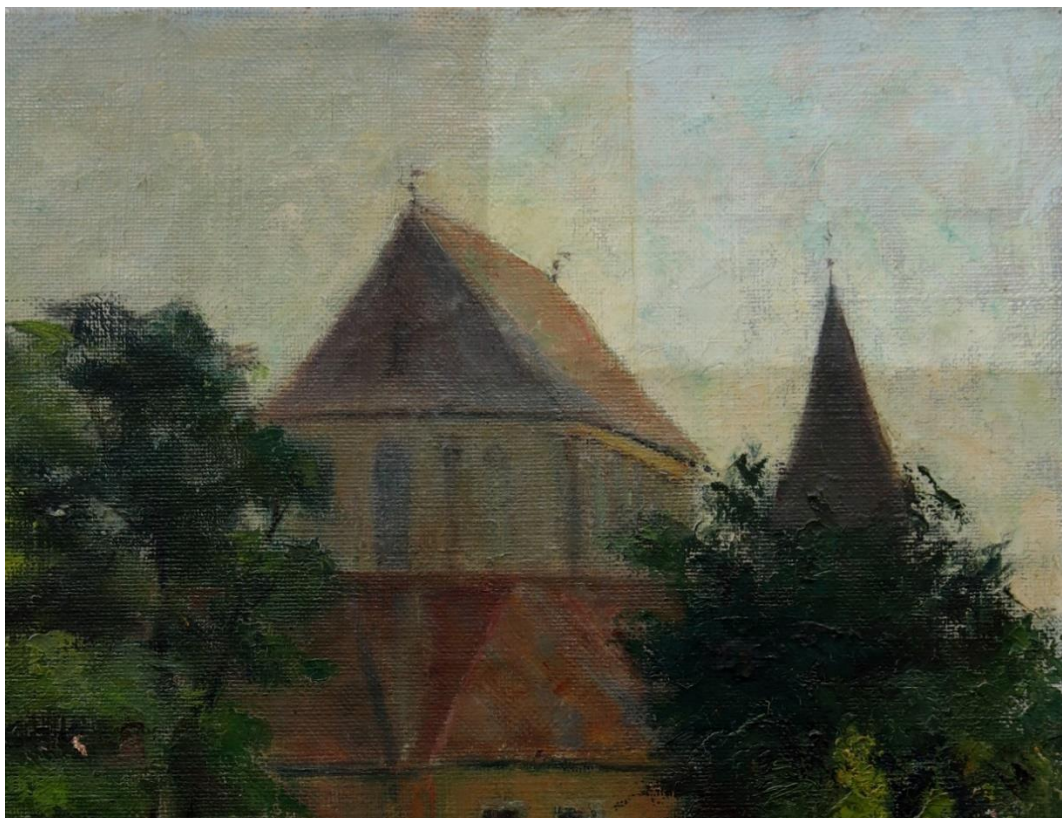

3. Sérülés a hordozón

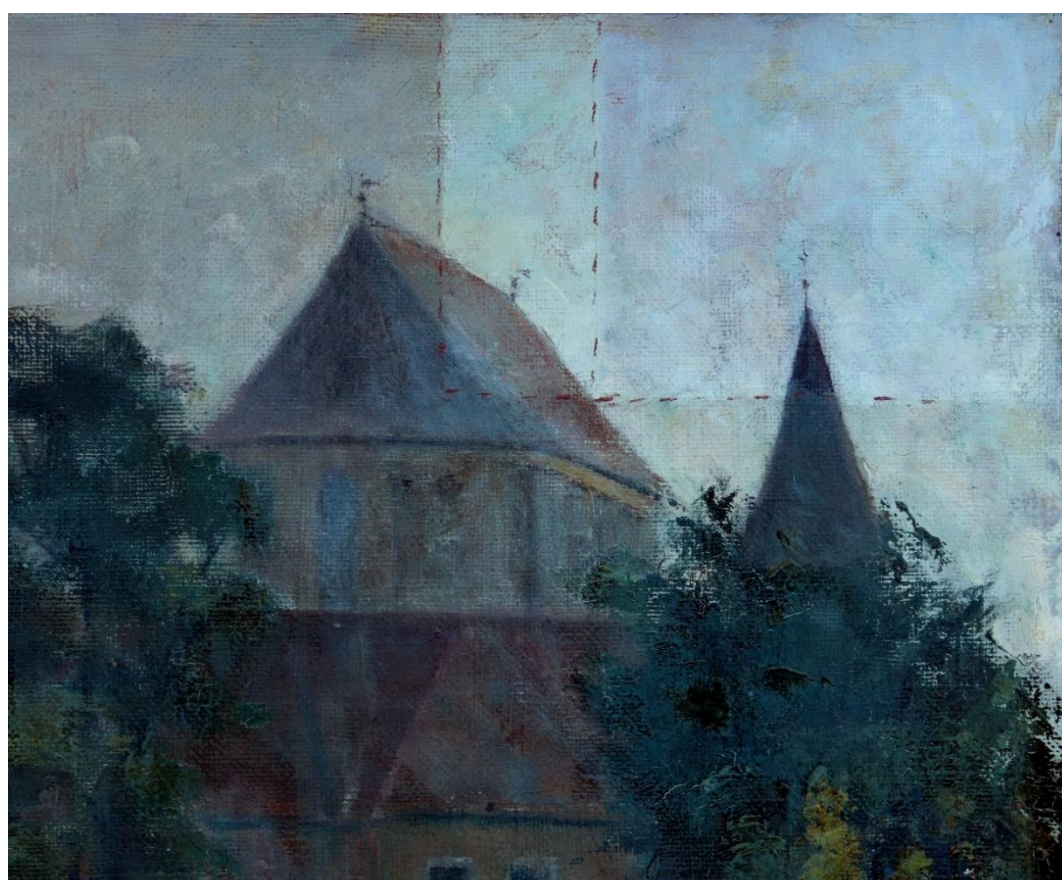

4. Átfestés

5. Feltárás közben

6. Feltárás közben (UV-lumineszcens felvétel)

7. Félig feltárt állapot

8. Kész állapot (surló felvétel)

9. Kész állapot